

РОЗВИТОК SOFT SKILLS СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

©2022 ТКАЧЕНКО Н. Е., ОЛЬШАНСЬКИЙ О. В.

УДК 378.016
JEL: I23; I29

Ткаченко Н. Е., Ольшанський О. В. Розвиток soft skills сучасного фахівця в закладі вищої освіти

Мета статті полягає в дослідженні soft skills навичок, які потребують розвитку в сучасного фахівця, з урахуванням тенденцій щодо їх затребуваності як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках праці та прогнозів щодо їх змін у майбутньому, а також навичок, які допоможуть сучасному фахівцю бути більш впевненим і конкурентоздатним на ринку праці, сприятимуть успішному працевлаштуванню, подальшому професійному розвитку та кар'єрному зростанню. Аналізуючи, систематизуючи й узагальнюючи інформацію звітів та прогнозів Світового економічного форуму щодо затребуваних на ринку праці навичок на період 2015–2025 рр., а також інформацію із сайтів з пошуку роботи, було визначено динаміку змін, які відбуваються у складі затребуваних на міжнародному ринку праці «м'яких навичок» та узагальнено склад навичок, які є важливими для працевлаштування та кар'єри сучасного фахівця. На основі узагальнення визначених у процесі дослідження затребуваних для сучасного фахівця навичок було виділено основні тематичні напрями для формування структури навчального курсу щодо розвитку soft skills, який є орієнтованим на оволодіння конкретними «м'якими навичками», затребуваними в сучасних умовах і на перспективу до 2025 р. і, відповідно, на яких необхідно зосереджувати більше уваги в процесі навчання здобувачів вищої освіти. Перспективами досліджень у даному напрямі є визначення динаміки подальших змін у затребуваності розвитку soft skills майбутніх фахівців та розробка підходів і технологій щодо розвитку конкретних soft skills здобувачів освіти у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: soft skills, фахівець, заклад вищої освіти, зміни, розвиток, працевлаштування, кар'єра, навчання.

Табл.: 3. **Бібл.:** 8.

Ткаченко Наталія Ернстівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Северодонецьк, 93400, Україна)

E-mail: Nataly_Tkachenko@email.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7709-1535>

Ольшанський Олександр Вікторович – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри економіки і підприємництва, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Северодонецьк, 93400, Україна)

E-mail: ooov2012@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1888-7653>

UDC 378.016
JEL: I23; I29

Tkachenko N. E., Olshanskyi O. V. Development of Soft Skills of a Modern Specialist in a Higher Education Institution

The article is aimed at studying soft skills that need to be developed by a modern specialist, taking into account trends in their demand both in the domestic and international labor markets and forecasts for their changes in the future, as well as skills that will help a modern specialist to be more confident and competitive in the labor market, will contribute to successful employment, further professional development and career growth. Analyzing, systematizing and summarizing the information of reports and forecasts of the World Economic Forum on the skills in demand in the labor market for the period 2015-2025, as well as information from job search sites, the dynamics of changes taking place as part of the soft skills demanded in the international labor market and the composition of skills that are important for the employment and career of a modern specialist were defined. Based on the generalization of the skills in demand for a modern specialist, the main thematic directions for the formation of the structure of the training course for the development of soft skills are identified, the course itself is focused on mastering specific soft skills in demand both in the current conditions and for the future until 2025, upon which it is necessary to focus more attention in the process of training higher education applicants. Prospects for research in this direction are to determine the dynamics of further changes in the demand for the development of soft skills of future specialists and the development of approaches and technologies for the development of specific soft skills of students in a higher educational institution.

Keywords: soft skills, specialist, institution of higher education, changes, development, employment, career, training.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 8.

Tkachenko Nataliia E. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Administration, Management and Marketing, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

E-mail: Nataly_Tkachenko@email.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7709-1535>

Olshanskyi Oleksandr V. – D. Sc. (Public Administration), Associate Professor, Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

E-mail: ooov2012@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1888-7653>

Формування та розвиток професійних навичок сучасних фахівців є важливим завданням закладів вищої освіти (ЗВО), в яких здійснюється їх підготовка відповідно до стандартів

вищої освіти. Результатом навчання здобувачів у ЗВО є освітні кваліфікації та відповідні компетентності, які надають можливість у подальшому молодим фахівцям працевлаштуватися, реалізуватися в профе-

сійній сфері, зробити кар'єру. Однак у сучасних умовах постійних змін, які відбуваються у професійному середовищі та на ринку праці, в умовах відсутності державних гарантій щодо забезпечення молодих фахівців робочими місцями; скорочення робочих місць, затребуваності перенавчання й оновлення навичок упродовж життя, змінюються вимоги і до рівня підготовки сучасних фахівців, виникає потреба в оволодінні в процесі навчання у ЗВО не тільки професійними (*hard skills*), а й надпрофесійними навичками (*soft skills*) на високому рівні.

Згідно зі звітом Всесвітнього економічного форуму про майбутнє робочих місць в умовах більш широкого впровадження технологій затребувані навички на різних робочих місцях зміняться протягом наступних п'яти років, а розриви в навичках і надалі залишатимуться високими. За оцінками Форуму, до 2025 р. 85 мільйонів робочих місць можуть бути витіснені через зміну розподілу праці між людьми та машинами. Проте може з'явитися ще більше робочих місць – 97 мільйонів – більш пристосованих до нового розподілу праці між людьми, машинами й алгоритмами. Для тих працівників, які залишаються на своїх посадах, частка основних навичок, які зміняться до 2025 р., становить 40%, а 50% усіх працівників потребуватимуть перекваліфікації [1].

За результатами дослідження соцмережі LinkedIn визначено, що сучасні роботодавці цінують у працівниках не тільки професійні навички. «Близько 57% роботодавців вважають *soft skills* навіть більш важливими, ніж професійні» [2]. Згідно з дослідженням Гарвардського університету «потреба у співробітниках із *soft skills* на ринку праці зросла на 20%» [3].

«Всесвітньо відома освітня онлайн-платформа Coursera стверджує у своєму блозі, що дослідницька компанія Wonderlic підрахувала: 93% роботодавців вважають *soft skills* суттєвими під час прийняття рішень щодо найму на роботу. А дехто з них взагалі відстоює думку, що зазначені навички навіть більш цінні та значущі, ніж технічні» [3].

Отже, слід зауважити, що зміни в затребуваних на ринку праці навичках стосуються не лише професійних *hard skills* – важливого значення та затребуваності в розвитку в умовах постійних змін набувають універсальні компетенції, так звані «м'які навички» – *soft skills*.

Тому навчання та підготовка молоді у ЗВО має бути спрямованою не тільки на оволодіння конкретними професійними компетенціями, а й на розвиток навичок, які допоможуть молодим фахівцям у пошуку роботи та успішному працевлаштуванні, закріпленні на першому робочому місці, побудові кар'єри – тобто в процесі навчання у ЗВО необхідно сформулювати у здобувача/здобувачки освіти компетентності, які допоможуть бути більш впевненими та конкурентоздатними на ринку праці. Саме на це спрямований

надпрофесійний розвиток, який набуває все більшу поширеність і популярність останнім часом в освітньому середовищі та більш позиціонується як розвиток *soft skills*. Проте важливо не тільки формувати *soft skills* навички в процесі підготовки сучасних фахівців, а й розвивати їх у подальшому протягом життя. Саме розвиток таких навичок покращує вміння адаптуватися до змін і в процесі трудової діяльності, освоювати ті навички, які є більш затребуваними на ринку праці та в професійній діяльності.

Тематика розвитку *soft skills* сучасного фахівця в умовах закладів вищої освіти вивчалася та досліджувалася вітчизняними науковцями. Так, Н. Коляда, О. Кравченко розглядали практичний досвід формування *soft skills* в умовах закладу вищої освіти. О. Глазунова, Т. Волошина, В. Корольчук вивчали розвиток *soft skills* у майбутніх фахівців з інформаційних технологій. С. Наход досліджувала значущість *soft skills* для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. Н.Химиця та К. Мартенюк розглядали *soft skills* як основу для розробки професіограм фахівця. І. Гарбузюк визначав концептуальні засади освітніх практик, що базуються на життєвих компетентностях.

Однак з урахуванням тенденцій постійних змін, що відбуваються в професійному середовищі, у вимогах роботодавців та на ринку праці, склад затребуваних *soft skills* та підходи до їх розвитку також потребують змін і подальших досліджень, тому обрана тема статті представляє науково-практичний інтерес та є актуальною для навчальних закладів, зокрема для ЗВО.

З урахуванням викладеного видається доцільним у межах даного дослідження розглянути, які саме з *soft skills* потребують розвитку в сучасного фахівця з урахуванням тенденцій щодо їх затребуваності як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках праці та прогнозів щодо їх змін у майбутньому. Також у межах статті важливо приділити увагу визначенню навичок, які допоможуть бути більш впевненими та конкурентоздатними на ринку праці, зокрема тим, що сприяють успішному працевлаштуванню та подальшому професійному розвитку та кар'єрному зростанню сучасних фахівців. На основі узагальнення визначених у процесі дослідження затребуваних навичок необхідно сформулювати структуру й основні тематичні напрями для формування навчального курсу щодо розвитку ключових *soft skills* у ЗВО, який можна закладати в освітні програми за різними спеціальностями й акцентувати увагу здобувачів освіти на поглибленні знань щодо оволодіння певними *soft skills* у процесі неформальної освіти також.

«*Soft skills*» («м'які навички») є комплексом неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих про-

фесійних навичок, не пов'язані з конкретною сферою діяльності.

У 2016 р. на Всесвітньому Економічному Форумі в Давосі у звіті "The Future of Jobs" був названий перелік навичок, які будуть найбільш затребуваними на ринку праці в найближчі 20–30 років. Проте перелік 10 кращих навичок набув змін вже у 2020 р., і надалі ці зміни продовжуються, та прогнози щодо затребуваних у 2025 р. навичок також уже є. Основний тренд – технології Четвертої промислової революції змінюють ринок праці.

З урахуванням постійних змін, які супроводжують сучасне професійне середовище та ринок праці, сучасним фахівцям необхідно бути в тренді, а ЗВО – сприяти формуванню та розвитку тих навичок, які є недостатньо сформованими у здобувачів освіти, підвищувати їх рівень та розвивати в процесі навчання. Відповідно, важливо враховувати тенденції, які відбуваються як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках праці щодо змін у затребуваних soft skills. У процесі дослідження, відповідно, було визначено склад і проаналізовано зміни в затребуваних на ринку праці навичках за період десяти років, тобто з 2015 по 2025 рр.

У табл. 1 наведено узагальнення та порівняння soft skills, на необхідності та затребуваності яких визначено у звітах "The Future of Jobs», станом на 2015, 2020 рр. відповідно та прогнози на 2025 р., що дозволяє побачити динаміку змін, які відбуваються у складі затребуваних на міжнародному ринку праці «м'яких навичок» [1; 4; 5].

Перше місце серед навичок, затребуваних у 2025 р., займає аналітичне мислення та інноваційність. Зауважимо, що дана навичка не була відображена у 2015 та 2020 рр., і в умовах змінного середовища цінним стають новації та інноваційні підходи до вирішення поставлених завдань, в основі яких лежить аналітичне мислення.

Друга за значущістю компетенція 2025 р. – активне навчання та стратегії навчання. Дана компетенція не була визначена у навичках ані 2015 р., ані 2020 р. Однак через велику кількість і легкодоступність інформації зростає необхідність навичок її відбору, правильного переосмислення та визначення курсу щодо навчання та запровадження методів і технологій, які б сприяли активізації навчання на перспективу, тобто стратегічно активного навчання.

Слід зауважити що у 2015 р. була затребуваною навичка активного слухання, яка певною мірою пов'язана із активним навчанням, проте, безумовно, активне навчання є більш містким і передбачає серед методів активного навчання вміння й активно слухати. Отже, можемо припустити, що навичка активного слухання увійшла до складу soft skill активного навчання.

Третє місце займає навичка, яка визначається як вміння комплексно вирішувати складні проблеми. Потреба в людях, які володіють такою навичкою, як визначається у звіті, зростає на 52%. Слід зауважити, що дана навичка була на першому місці у 2015 та у 2020 рр. Однак у прогнозі на 2025 р. ця навичка втрачає свої лідерські позиції та займає третє місце в декілька іншому трактуванні.

Таблиця 1

Динаміка затребуваності розвитку soft skills сучасного фахівця за період 2015–2025 рр. відповідно до змін на міжнародному ринку праці

2015 р.	2020 р.	2025 р.
1. Вміння вирішувати складні завдання	1. Вміння вирішувати складні завдання	1. Аналітичне мислення та інноваційність
2. Координація, взаємодія з іншими	2. Критичне мислення	2. Активне навчання та стратегії навчання
3. Управління людьми	3. Креативність	3. Комплексне вирішення складних проблем
4. Критичне мислення	4. Управління людьми	4. Критичне мислення й аналіз
5. Уміння вести переговори	5. Координація, взаємодія з іншими	5. Креативність, оригінальність та ініціативність
6. Контроль якості	6. Емоційний інтелект	6. Лідерство та соціальний вплив
7. Клієнтоорієнтованість	7. Судження й прийняття рішень	7. Використання технологій, моніторинг і контроль
8. Судження та прийняття рішень	8. Клієнторієнтованість	8. Створення технологій і програмування
9. Активне слухання	9. Уміння вести переговори	9. Витривалість, стресостійкість і гнучкість
10. Креативність	10. Когнітивна гнучкість	10. Логічна аргументація, розв'язання проблем і формування ідей

Четвертою найбільш затребуваною компетенцією 2025 р. визначено критичне мислення й аналіз. Багато компаній нарощуватимуть людський і штучний інтелект, об'єднуюватимуть зусилля людей і роботів, тому середовище стане складнішим і важливим стає вміння критично ставитися до інформації, подій. Дана компетенція була визначена й у 2015 р., й у 2020 р., незначно змінюючи свої позиції по роках. Так, у 2015 р. критичне мислення займало четверте місце в переліку навичок, а у 2020 р. піднялося на другу позицію, проте в прогнозах щодо затребуваності на подальший період до 2025 р. дана навичка займає знову четверте місце [6].

Креативність міститься на п'ятому місці у прогнозах розвитку необхідних навичок у 2025 р. Вона перемістилася з десятої позиції у 2015 р. на третю у 2020 р. і стала включати, окрім креативності, також оригінальність, а у 2025 р. передбачається, що до даної компетенції увійде ініціативність та оригінальність. Однак, незважаючи на затребуваність, дана компетенція переміститься на п'яту позицію. Отже, креативність стає однією з п'яти найбільш затребуваних навичок, які знадобляться працівникам. З лавиною нових продуктів, нових технологій і нових способів роботи працівникам доведеться стати більш креативними, щоб отримати вигоду від цих змін. Отже, незважаючи на те, що людина більшою мірою покладається на машини, все ж таки машини не замінять творчий підхід та оригінальність людського розуму.

Шоста компетенція 2025 р. – лідерство та соціальний вплив – є новою компетенцією, і в попередні роки в такому вигляді вона не була затребуваною. Проте як у 2015 р., так і у 2020 р. була визначена компетенція з управління людьми (3 місце у 2015 р. і 4 місце у 2020 р.) та навички координації, взаємодії (2 місце у навичках 2015 р. і п'яте у 2020 р.). Навичка з лідерства та соціального впливу, на наш погляд, є більш конкретизованим проявом необхідних для управління людьми навичок у сучасних умовах.

У 2025 р. важливим стане наявність навичок з використання технологій, моніторингу та контролю (сьоме місце) та створення технологій і програмування (восьме місце), поява яких у переліку затребуваних навичок є зрозумілою в умовах Четвертої промислової революції, проте не затребуваною раніше.

Слід акцентувати увагу на важливості розвитку емоційного інтелекту, якого у списку ключових компетенцій на 2015 р. взагалі не було і який з'явився у 2020 р. Емоційний інтелект визначається як здатність розпізнавати власні та чужі емоції, здатність впізнавати та розрізняти різні емоції та керувати ними належним чином. Отже, до емоційного інтелекту належать: самопізнання, саморегуляція, мотивація, емпатія, соціальні навички. Однак серед навичок, які важливо розвивати по прогнозах до 2025 р., емоційний інтелект не визначено, проте виділено

такі складові риси людини, як витривалість, стресостійкість і гнучкість. До того ж, слід зауважити, що емоційний інтелект є важливою навичкою сучасного керівника та лідера в аспекті його здатності здійснювати соціальний вплив, яка займає шосте місце у 2025 р. Тому можна зробити висновок, що в навичках 2025 р. емоційний інтелект увійшов до складу навички лідерства та соціального впливу та певною мірою відображений у дев'ятій компетенції, яка включає витривалість, стресостійкість і гнучкість як характерні риси людини, яка володіє емоційним інтелектом.

У 2025 р. акцентовано увагу на важливості розвитку логічної аргументації, розв'язанні проблем і формуванні ідей, які певною мірою пов'язані з навичкою щодо ведення переговорів (визначена у 2015 р.), проте мають більше можливостей для застосування та використання в різних сферах професійної діяльності фахівця.

Отже, в процесі дослідження на основі аналізу та зіставлення навичок, які представлені у звітах Світового економічного форуму, визначено, що склад навичок, затребуваних на ринку праці, розпочинаючи з 2015 р. поступово змінюється, спостерігається певне оновлення навичок, деякі з них зникають зовсім, інші змінюють свою позицію, також з'являються й зовсім нові навички. Навички, які визначено у звітах "The Future of Jobs", є узагальненням тенденцій за десятиріччя, і, безумовно, вони відображають загальносвітові тенденції змін, які відбуваються на міжнародному ринку праці. Слід зауважити що з урахуванням євроінтеграції, міграційних процесів, сучасної мобільності молоді та поступового оновлення вимог до затребуваних навичок сучасних фахівців у світі виявляється доцільним враховувати визначену динаміку та тенденції змін щодо затребуваних на міжнародному ринку праці навичок у процесі навчання, формування та розвитку soft skills майбутнього фахівця у вітчизняних ЗВО.

Безумовно, навчання та підготовку майбутніх фахівців у закладах вищої освіти необхідно спрямовувати на їх успішне працевлаштування за фахом і подальший професійний розвиток та кар'єрне зростання. Тому в процесі навчання здобувачам освіти важливо надати можливості та сприяти формуванню soft skills, необхідних для забезпечення успіху в професії, кар'єрі та подальшій трудовій діяльності. Важливо навчити здобувачів освіти, майбутніх фахівців адаптуватися до змінних умов професійного середовища, сформувати бажання навчатися протягом життя, сприяти формуванню постійної цілеспрямованості та завзятості щодо самореалізації, саморозвитку, чому, своєю чергою, сприяють розвинуті soft skills.

Далі охарактеризуємо основні навички – soft skills, формування та розвиток яких є важливим для кар'єри, працевлаштування та професійного розвитку, які узагальнено на основі інформації, наведе-

ної на сайті пошуку роботи Work.ua [7] і на порталі HeardHunter Україна – grc.ua [8].

На основі використання інформації сайту Work.ua визначено, що сучасні керівники намагаються навчати, утримувати та просувати працівників з високим рівнем розвитку soft skills. Отже, важливе значення для забезпечення кар'єрного зростання мають [7]:

- ✦ *комунікативні навички*, які можна використовувати для презентації себе, ідеї, проекту, встановлення контактів, знайомства з новими людьми, розширення кругозору, налагодження корисних зв'язків;
- ✦ *навички аналітичного мислення*, які передбачають вміння аналізувати інформацію, ставити питання, доводити фактами, нешаблонно мислити;
- ✦ *уміння слухати* те, що говорять, приймати точку зору інших, визнавати себе неправим;
- ✦ *вміння працювати в команді*, яке передбачає розподіл ролей, розуміння своєї ролі та дотримання відповідності щодо її виконання;
- ✦ *вміння встановлювати та досягати поставлених цілей*, що включає цілепокладання та подальший рух щодо досягнення цілей, який базується на наявності завзятості, праці, вмінні надавати вказівки й організувати людей;
- ✦ *активна життєва позиція та позитивна емоційна установка* передбачають наявність позитивного мислення та вміння формувати позитивні емоції, надихатися ними та сприятливо впливати на інших;
- ✦ *здатність вирішувати конфлікти*, уникати деструктивних суперечок, згладжувати гострі кути та адекватно реагувати на критику;
- ✦ *вміння надихатися новими ідеями* та запалювати ентузіазмом;
- ✦ *вміння брати на себе відповідальність*, постійно навчатися та намагатися виконати свої обов'язки краще, ніж потрібно;
- ✦ *самоорганізація та самодисципліна*, які передбачають грамотне розподілення часу та сил і, відповідно, оволодіння самоменеджментом і таймменеджментом.

Слід зауважити що 65% вітчизняних роботодавців висувають до своїх кандидатів вимоги щодо наявності певних soft skills [8]. Безумовно, у кожного роботодавця такі вимоги різняться з урахуванням спеціалізації компанії, виду діяльності, норм корпоративної культури, бачення керівництва та, відповідно, містять не повний перелік soft skills, а тільки ті навички, які, на думку певного роботодавця, є найбільш затребуваними та важливими для фахівця, якому вони надають роботу. Отже, для успішного працевлаштування сучасному фахівцю важливо розвивати такі ключові soft skills, як відповідальність,

тактовність, організаторські навички, пунктуальність, акуратність, уважність, комунікабельність, навички налагодження зв'язків, навички роботи в команді, бажання професійно зростати та розвиватися [8].

Тактовність передбачає уміння людини поводити себе згідно зі стандартами етики та зустрічається у 20% вакансій. Нетактовною поведінкою вважається лайка, підвищений голос, саркастичні коментарі, іронічна посмішка під час спілкування не тільки з клієнтами, а й в межах команди.

Організаторські навички зустрічаються у 21% вакансій. Вони передбачають уміння давати завдання, контролювати та, за необхідності, допомагати та вносити корективи.

Акуратність розглядається як певний індикатор і фактор, який дає зрозуміти: що людина здатна приймати загальні стандарти та норми, встановлені на підприємстві. Окрім того, роботодавці вважають, що якщо людина акуратна, то вона, як мінімум, не ледача.

Бажання професійно зростати та розвиватися зустрічається у 24% вакансій. Роботодавець є зацікавленим у тому, щоб працівники розвивалися та ставали більш корисними для компанії. Зацікавлена в професійному розвитку компанія дійсно вкладає в розвиток працівників, роботодавець може оплачувати семінари та вебінари, літературу, відправляти працівника на профільні конференції своїм коштом.

Пунктуальність є навичкою, яка затребувана у 24% вакансій. Однак фахівці з персоналу відзначають, що вимоги щодо пунктуальності передбачають пунктуальність за замовчуванням і дійсний процент затребуваності даної навички набагато більше.

Уважність зустрічається у 24% вакансій. Найбільш важливою уважність є для представників адміністративних, канцелярських і секретарських позицій, хоча дану вимогу можна зустріти в будь-якій сфері.

Комунікабельність зустрічається в 31% вакансій і передбачає вміння вислухати співбесідника, здатність встановлювати контакт із новими людьми, налаштовувати їх позитивно до себе через розмову. Проте дана навичка зовсім не означає постійних розмов і балачок на роботі.

Навички налагодження зв'язків зустрічаються в 46% вакансій і поєднують у собі комунікабельність з тактовністю та стосуються вміння проводити переговори та налагоджувати корисні зв'язки з потенційними партнерами.

Навички роботи в команді є одними з найбільш затребуваними та містяться у 53% вакансій. Вони передбачають здатність йти на компроміс; працювати з повною віддачею; схильність до справедливого розподілу обов'язків та винагород; стресостійкість; неконфліктність; визнання власних помилок і розуміння помилок колег; здатність розв'язувати конфлікти.

Найбільш затребуваною та важливою навичкою працівників, яка зустрічається в 61% вакансій, є відповідальність. Відповідальний працівник розуміє,

що від його продуктивності, успіхів, результатів праці залежить робота його організації. Чим вищою є посада, тим більшої відповідальності вона вимагає, тому серед навичок керівників відповідальність є однією з найважливіших та, відповідно, є затребуваною щодо розвитку soft skills.

У табл. 2 узагальнено основні навички, наявність яких є необхідною для працевлаштування та побудови кар'єри сучасного фахівця.

ринку праці, затребуваними та важливими soft skills для працевлаштування та подальшого професійного і кар'єрного зростання. За результатами проведеного структурно-логічного аналізу та узагальнення soft skills, затребуваних на міжнародному та вітчизняному ринках праці, визначено склад ключових навичок за групами, на основі яких сформовано структуру навчального курсу щодо розвитку soft skills.

Таблиця 2

Soft skills, затребувані для працевлаштування та розвитку кар'єри сучасного фахівця (за результатами узагальнення інформації із сайту пошуку роботи Work.ua та порталу grc.ua)

Навички для працевлаштування	Навички для кар'єри та професійного розвитку
1. Відповідальність	1. Комунікативні навички
2. Навички роботи в команді	2. Аналітичне та критичне мислення
3. Навички налагодження зв'язків	3. Вміння слухати
4. Комунікабельність	4. Вміння працювати в команді
5. Уважність	5. Вміння ставити та досягати поставлених цілей
6. Пунктуальність	6. Активна життєва позиція та позитивна емоційна установка
7. Бажання професійно зростати та розвиватися	7. Здатність вирішувати конфлікти
8. Акуратність	8. Вміння надихатися новими ідеями
9. Організаторські навички	9. Вміння брати на себе відповідальність
10. Тактовність	10. Самоорганізація та самодисципліна

З урахуванням того, що формування затребуваних навичок сучасного фахівця є функцією закладів освіти, стає актуальним узагальнення сучасних тенденцій щодо розвитку soft skills та визначення складу основних груп навичок, які доцільно формувати та розвивати в межах ЗВО, та, відповідно, які є необхідними для працевлаштування, кар'єрного зростання та професійного розвитку. У табл. 3 наведено узагальнений склад затребуваних soft skills, який сформовано на основі узагальнення важливих для розвитку навичок на період 2020–2025 рр. (див. табл. 1), а також soft skills, актуальних для працевлаштування та кар'єри (див. табл. 2), які розподілені по групах на основі структурно-логічного аналізу, а також визначено структуру навчального курсу щодо розвитку soft skills сучасного фахівця:

ВИСНОВКИ

Отже, у процесі дослідження було доведено важливість формування та розвитку soft skills сучасного фахівця в умовах закладів вищої освіти. У статті проаналізовано тенденції змін і прогнози щодо розвитку soft skills на міжнародному ринку праці за період 2015–2025 рр. і узагальнено склад soft skills на основі звітів “The Future of Jobs”. Також визначено склад найбільш затребуваних навичок за результатами узагальнення інформації сайту пошуку роботи Work.ua та порталу grc.ua, які є характерними для вітчизняного

Таким чином, видається можливим формувати склад навчальних дисциплін або тем у межах дисциплін, орієнтованих на оволодіння конкретними soft skills, затребуваних у сучасних умовах і на перспективу до 2025 р. і, відповідно, на яких необхідно зосереджувати більше уваги в процесі навчання сучасних фахівців, коригувати з урахуванням тенденцій затребуваності soft skills навчальний процес, формувати та розвивати більш затребувані для роботи компетентності, та, відповідно, змінювати й удосконалювати підходи до навчання сучасних фахівців у напрямі формування та розвитку soft skills у закладі вищої освіти. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. These are the top 10 job skills of tomorrow – and how long it takes to learn them. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them/>
2. Hard Skills vs Soft Skills: що важливіше та які саме навички цінують роботодавці? URL: <https://kiev.grc.ua/article/27123>
3. Soft skills: чому ці навички такі важливі сьогодні? URL: <https://jobs.innovecs.com/uk/blog/soft-skills-vazhlyvi-syogodni/>
4. The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution/>

Формування структури навчального курсу з розвитку soft skills

Узагальнені soft skills	Структура курсу
Креативність, оригінальність та ініціативність Вміння надихатися новими ідеями Когнітивна гнучкість Аналітичне мислення та інноваційність Критичне мислення та аналіз Вміння вирішувати складні завдання Логічна аргументація, розв'язання проблем і формування ідей	Креативність і критичне мислення
Комунікабельність Вміння слухати Координація, взаємодія з іншими Навички налагодження зв'язків Уміння вести переговори Клієнтоорієнтованість Тактовність	Комунікативні навички, координація та зв'язки
Уважність Лідерство та соціальний вплив Емоційний інтелект Судження та прийняття рішень Здатність вирішувати конфлікти Управління людьми	Лідерство
Навички роботи в команді Організаторські навички Витривалість, стресостійкість, гнучкість Вміння брати на себе відповідальність	Командна робота
Активне навчання та стратегії навчання Бажання професійно зростати та розвиватися Активна життєва позиція та позитивна емоційна установка	Ключові навички soft skills як основа професійного розвитку та стратегічно активного навчання
Пунктуальність Самоорганізація та самодисципліна Використання технологій, моніторингу та контролю Створення технологій і програмування Вміння ставити та досягати поставлених цілей	Технології самоменеджменту, таймменеджменту

- Doyle A. The Best Job Skills to Include on Your Resume. URL: <https://www.thebalancecareers.com/list-of-the-best-skills-for-resumes-2062422>
- Критичне мислення на другому місці найзатребуваніших компетенцій у 2020. URL: <https://www.criticalthinking.expert/statti/kritichne-mislennya-na-drugomu-mistsi-najzatrebuванishih-kompetentsij-u-2020/>
- 10 «мягких» навичок, важких для кар'єри. URL: <https://www.work.ua/articles/career/1109/>
- ТОП-10 soft skills, які вимагають роботодавці. URL: https://grc.ua/article/29652?utm_source=email&utm_medium=email&utm_campaign=vis_091221&utm_content=2st_vis_091221

REFERENCES

- Doyle, A. "The Best Job Skills to Include on Your Resume". <https://www.thebalancecareers.com/list-of-the-best-skills-for-resumes-2062422>
- "Hard Skills vs Soft Skills: shcho vazhlyvishe ta yaki same navychky tsiniuit robotodavtsi?" [Hard Skills vs Soft Skills: What Is More Important and What Skills Do Employers Value?]. <https://kiev.grc.ua/article/27123>
- "Krytychne myslennia na druhomu misti naizatrebuванishykh kompetentsii u 2020" [Critical Thinking Is in

- Second Place Among the Most Popular Competencies in 2020]. <https://www.criticalthinking.expert/statti/kritichne-mislennya-na-drugomu-mistsi-najzatrebuванishih-kompetentsij-u-2020/>
- "Soft skills: chomu tsi navychky taki vazhlyvi syohodni?" [Soft Skills: Why Are These Skills So Important Today?]. <https://jobs.innovecs.com/uk/blog/soft-skills-vazhlyvi-syogodni/>
- "The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution". <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution/>
- "These are the top 10 job skills of tomorrow - and how long it takes to learn them". <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them/>
- "TOP-10 soft skills, yaki vymahaiut robotodavtsi" [TOP 10 Soft Skills Required by Employers]. https://grc.ua/article/29652?utm_source=email&utm_medium=email&utm_campaign=vis_091221&utm_content=2st_vis_091221
- "10 «myagkikh» navykov, vazhnykh dlya karery" [10 Soft Skills Important for Your Career]. <https://www.work.ua/articles/career/1109/>